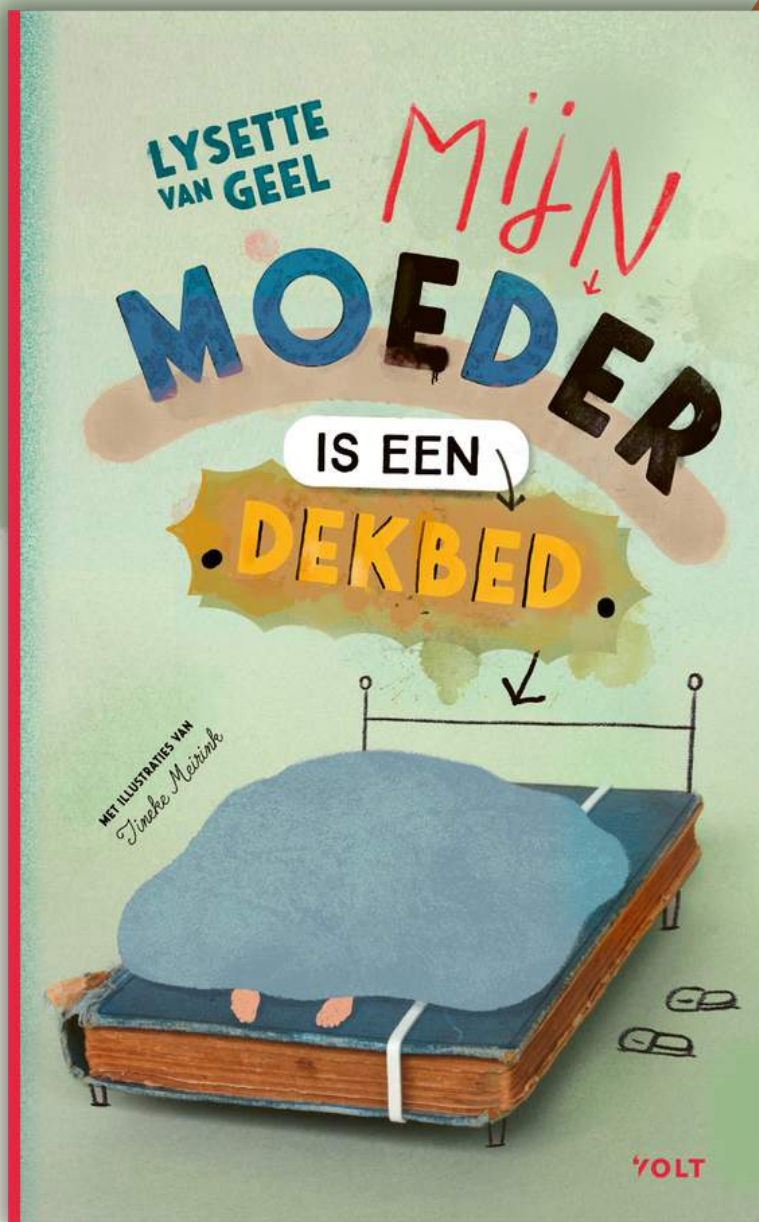

Lysette van Geel & Tineke Meirink

MIJN MOEDER IS EEN DEKBED

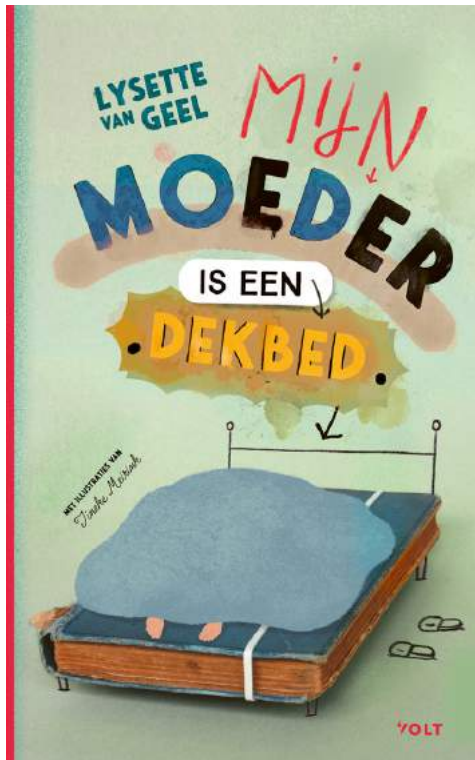
Lesbrief voor
groep 5 t/m 8

Thema's in het boek:

- Opgroeien in armoede
- Schaamte
- Vriendschap
- Taboe
- Thuis

INSTRUCTIE VOOR DE LEERKRACHT

Mijn moeder is een dekbed

Op de vreemdste momenten staan ze voor de deur: de mannen met brieven. Sinds de moeder van Adam die enveloppen krijgt, is ze veranderd in een dekbed. Het zakgeld is gestopt, en de koelkast wordt steeds leger. Adam loopt rond met te kleine schoenen. Er over praten met zijn beste vriendin Maysa lukt niet, want ze lijkt ineens geen tijd meer voor hem te hebben. Wat is daar aan de hand?

Adam wil eigenlijk het liefst een doodgewoon jaar in groep acht. Maar als hij ook nog de hoofdrol krijgt in de eindmusical, is het wel duidelijk dat dat er niet in zit...

Eén op de twaalf kinderen in Nederland groeit op in armoede. Dat zijn gemiddeld twee kinderen per klas. In dit verhaal lees je hoe het is om zoiets mee te maken.

Deze lessuggesties zijn gemaakt door De Gouden Zebra i.s.m. Stichting Discussiëren Kun Je Leren.

DE
GOUDEN
ZEBRA

Discussiëren Kun Je Leren

Eén op de twaalf kinderen in Nederland groeit op in armoede. Dat zijn gemiddeld twee kinderen per klas. In dit boek lees je hoe het is om zoiets mee te maken. Naast een lege koelkast, te kleine schoenen en geen zakgeld kan opgroeien in armoede ook veel zorgen, schaamte en stress

met zich meebrengen. Met deze lesbrieven maak je opgroeien in armoede bespreekbaar. Een deel van de opdrachten is gebaseerd op dialooglessen van Stichting Discussiëren Kun Je Leren (DKJL). DKJL maakt al 16 jaar omgaan met geld, armoede en schulden bespreekbaar. www.dkjl.nl

LEESBELEVING MET HET BOEK ALS UITGANGSPUNT

1. Startopdracht

Nodig: het boek

Instructie

- Lees een zelfgekozen fragment uit *Mijn moeder is een dekbed* voor. Kies een stukje dat je heeft geraakt omdat je het grappig, mooi, verdrietig of herkenbaar vond. Vertel de leerlingen: 'ik ga jullie een stukje uit het verhaal voorlezen dat ik speciaal vind. Na het voorlezen vertel ik waarom.'
- Vertel wat het fragment met je doet. Vraag aan leerlingen of zij ook een bepaald stuk uit het verhaal speciaal vinden.
- Laat leerlingen zoeken en hun fragment in tweetallen aan elkaar voorlezen.
- Vraag leerlingen of zij ook kunnen vertellen waarom zij juist dat stukje hebben gekozen en wat het met hen doet.
- Praat door over emoties. Welk gevoel kregen leerlingen na het lezen van het verhaal? Zijn die emoties in de klas verschillend?

2. Verplaatsen in de ander

Nodig: Kaartjes met vragen per hoofdpersoon uit het boek. Zie voor de vragen de opdracht hieronder.

Instructie

- Bespreek de verschillende personages in het boek met de leerlingen. Vraag leerlingen:
 - Is er een personage op wie je zelf een beetje lijkt? In welke zin?
 - Is er een personage dat lijkt op iemand die je kent?
 - Is er een personage aan wie je iets zou willen vragen?
- Samen met de leerling ga je aan de slag met het verplaatsen in een ander. Neem hier het boek als uitgangspunt en vertel hen: 'Adam is de hoofdpersoon, je beleeft het verhaal vanuit zijn perspectief. We gaan een oefening doen met empathie: 'inleven' of verplaatsen in de ander. Je probeert vanuit de ogen van die persoon te denken en mee te voelen. Kies in je groepje een persoon en probeer je in te leven. Bespreek de vragen met elkaar.'
- Verdeel de klas in groepjes en laat ze kiezen uit Maysa, Adam, de juf of mama.

LEESBELEVING MET HET BOEK ALS UITGANGSPUNT

Maak de kaartjes voor de hoofdpersonen uit het boek:

Maysa

Adam vertelt niet alles meer aan Maysa. Ze vraagt een aantal keer of ze thuis mag komen bij hem maar dat houdt hij af.

- Hoe denk je dat Maysa dat vindt?
- Wat zou Maysa ervan vinden dat haar vriend dit meemaakt?
- Hoe denk je dat Maysa de ruzie met Adam op het schoolreisje ervaart?
- Heb jij wel eens een vriend(in) gehad over wie je je zorgen maakte? Wat heb je toen gedaan?

Adam

Adam houdt geheim dat er thuis weinig geld is en dat zijn moeder alleen maar in bed ligt. Hij vertelt zelf zijn beste vriendin niets en verzint smoesjes om de waarheid niet te vertellen. Hij houdt zich groot voor zijn zusje en gooit zijn eigen spaarpot om.

- Hoe denk je dat Adam zich voelt? Waarom vertelt Adam niet wat er thuis aan de hand is denk je
- Wat zou hij het liefste willen?
- Wat helpt Adam denk je?
- Wat zou je tegen Adam willen zeggen?

De juf

De juf weet van de thuissituatie van Adam. Ze helpt Adam subtiel: dus niet voor de hele klas, maar ze geeft hem bijvoorbeeld extra tijd bij het maken van een toets als hij zich niet kan concentreren. Ook helpt ze hem als Adam wegloopt en heel verdrietig is.

- Wat denk je dat de juf voelt?
- Hoe vind jij dat de juf omgaat met Adam?

Mama

Als de problemen groter en groter worden, ziet moeder het niet meer zitten. Ze is ontslagen en gaat niet meer naar haar werk. Op een dag ligt ze alleen maar in bed.

- Kun je je voorstellen hoe moeder zich voelt?
- Wat of wie helpt haar uiteindelijk uit bed te stappen?
- Wat zou je tegen moeder willen zeggen?

LEESBELEVING MET HET BOEK ALS UITGANGSPUNT

Conclusie, bespreek dit klassikaal:

- Hoe vind je het om je in te leven in de ander? Lukt dat? Wanneer wel of wanneer niet? Kun je je ook inleven in bijvoorbeeld Edward die Adam pest? Waarom zou hij dat doen? Wanneer stopt het pesten? Hoe komt dat?
- Wie zou dit boek nog meer moeten lezen? Aan wie raad je het aan?

3. Opgroeien in armoede

Nodig:

- Woordweb op het digibord
- Wit A4 voor alle leerlingen
- Het boek

Instructie:

- Schrijf het woord 'armoede' op het bord. Vraag leerlingen 'armoede' ook op te schrijven op het A4-blaadje en er een cirkel omheen te tekenen.
- Vraag de leerlingen: 'waar denk je aan bij het woord "armoede"? Schrijf alle woorden waar je aan denkt op je blad. Doe dit intuïtief: zonder lang na te denken.'
- Verzamel klassikaal waar kinderen aan dachten en schrijf het bord vol.

Pak het boek erbij.

Ga erna verder in gesprek aan de hand van het boek en de volgende vragen:

- Heb je door het boek iets nieuws geleerd over opgroeien in armoede?
- Heb je eerder nagedacht over armoede? Wist je dat één op de twaalf kinderen in armoede opgroeit? Wat vind je daarvan?
- Adam kan zich soms slecht concentreren op school. Hoe zou dat komen? Hoe kan opgroeien in armoede zorgen voor stress?
- Adam wordt 'Stinkie' genoemd door Edward. Edward pest hem. Wat vind je daarvan? Wat zou je tegen Edward zeggen? Wanneer stopt Edward met het pesten?
- Kinderen die in armoede opgroeien willen niet opvallen of 'anders' zijn. Adam probeert ook voor iedereen te verbergen dat er thuis weinig geld is. Hoe doet hij dat?
- Nina en Adam hebben soms honger; de koelkast is leeg. Er zijn nu scholen die gratis ontbijt op school verzorgen. Wat vind je van dat idee?

LEESBELEVING MET HET BOEK ALS UITGANGSPUNT

- Wat helpt Adam? Waar wordt hij blij van? Hoe zou je Adam kunnen aanmoedigen om zichzelf te zijn op school?
- Hoe helpt de klas Adam uiteindelijk? Wat betekent dat voor jullie als klas? Wat kunnen andere leerlingen doen om te helpen?
- Hoe vind je dat de juf omgaat met Adam? Welke tip zou jij hebben voor juffen en meesters; wat kunnen zij doen? Wel of niet bespreekbaar maken?

VERDIEPING

4. Praten over armoede

Nodig:

- Set rode en groene kaartjes voor alle leerlingen in de klas.
- Stellingen op het bord (of op kaarten, wat je fijn vindt)
- Schrijf de spelregels die je samen maakt op het bord.
- Pagina 53 uit het boek.

Instructie

Lees pagina 53 voor aan de klas over de All Stars.

Bespreek het fragment:

- Wat is Adam met zijn zusje Nina aan het doen?
- Wat gebeurt er als zijn klasgenoot Jorijn de zaal binnenloopt?
- Waarom liegt Adam over de schoenen?
- Snap je de reactie van Adam? Waarom wel/niet?

Vertel aan de leerlingen: ‘Adam praat met niemand over de geldzorgen thuis. Zelfs niet met zijn beste vriendin Maysa. Hij schaamt zich en houdt het geheim. Net als Adam zwijgen veel kinderen, maar ook volwassenen over armoede of schulden. Er ligt vaak een taboe op praten over armoede. Een taboe is een onderwerp dat mensen ongemakkelijk of niet prettig vinden om over te praten. Wat vinden jullie, vinden jullie praten over armoede een taboe?’

Praten over armoede aan de hand van stellingen

Voordat je met de klas in gesprek gaat maak je eerst met elkaar een paar spelregels:

- Hoe kun je ervoor zorgen dat een gesprek prettig is en veilig voelt?
- Hoe zorg je ervoor dat iedereen mee durft te doen in het gesprek?
- Hoe houd je rekening met elkaar?
- Laat leerlingen een paar dingen noemen (luisteren naar elkaar, elkaar laten uitpraten, doorvragen, niet uitlachen etc.) en schrijf deze spelregels op het bord.

Deel de setjes kaarten uit aan alle leerlingen. Vertel: ‘als je het eens bent met de stelling, steek je een groene kaart in de lucht. Als je het oneens bent met de stelling, steek je de rode kaart in de lucht.’

Lees de stellingen om de beurt voor. Vraag steeds een aantal leerlingen om een toelichting als ze gekozen hebben.

VERDIEPING

Stellingen:

1. Ik praat thuis over geld.
 - Vraag door: 'waar praat je dan over? Krijg je zakgeld? Bespreek je hoe je je geld uitgeeft? Delen je ouders ook hun eigen geldzorgen met jou?'
2. Ik praat op school over geld.
 - Vraag door: 'is er een verschil? Waar ligt dat aan? Leer je over geld?'
3. Ik praat met mijn vrienden over geld.
 - Vraag door: 'zeg je het als je ergens geen geld voor hebt? Vertel je het als je ouders zich zorgen maken over geld? Schept iemand wel eens op over geld of dure kleren? Wat vind je daarvan?'
4. Geld maakt gelukkig
 - Vraag door: 'wat is rijkdom volgens jou? Wat maakt je gelukkig?'
5. Ik praat over armoede.
 - Vraag door: 'over armoede in Nederland? Over armoede in de wereld? Vind je het belangrijk dat armoede bespreekbaar wordt gemaakt? Waarom wel/niet?'

5. Wat is het beste idee?

Nodig:

- Leesfragment van pagina 95.
- Negen ideeën tegen armoede op het digibord.

Instructie:

Lees het fragment voor aan de leerlingen.

'Heel even kijkt ze me aan. "En je hebt me nog niet eens bedankt?" "Waarvoor?" Ik heb zin om haar door elkaar te schudden. Ik hoop dat ze geen antwoord geeft. "Dat je door mijn ouders mee kon op kamp natuurlijk," zucht ze verveeld. "Moet ik jouw ouders bedanken omdat ze mij zielig vinden en daarom geld aan mij uitgeven?" (...) Maysa gaapt me aan, springt op, pakt haar glas sinaasappelsap en gooit het leeg in mijn gezicht.'

VERDIEPING

Bespreek het fragment aan de hand van de volgende vragen:

- Hoe reageert Adam als hij erachter komt dat de ouders van Maysa hebben betaald?
- Hoe voelt hij zich denk je?
- Begrijp je dat Adam niet wil dat anderen betalen? Waar is hij bang voor?
- Ga klassikaal verder over het onderwerp:
- Vind jij armoede zielig?
- Hebben kinderen die in armoede opgroeien er iets aan om 'zielig' te worden gevonden?
- Waar zouden kinderen die in armoede opgroeien iets aan hebben?

Leg twee stellingen aan de leerlingen voor:

- Zeg: 'Steek je hand op als je denkt dat je armoede kunt zien.'
- Vraag: 'Wie kan dat uitleggen met een argument?'
- Zeg: 'Steek je hand op als je denkt dat je jongeren die opgroeien in armoede moet helpen.'
- Vraag: 'Wie kan dat uitleggen met een argument?'

Begeleid een groepsdiscussie over het beste idee tegen armoede. Verdeel de klas in groepjes van 4.

- Geef elk groep 10 minuten voor de groepsdiscussie. Als groep bespreken zij: "Wij denken dat dit het beste idee is tegen armoede, omdat..." Ze kunnen uit negen ideeën kiezen die op het bord staan. Het doel is om het eens te worden met je groepje en gezamenlijk een idee te kiezen.
- Vraag de leerlingen om een voorzitter aan te wijzen die de beurten verdeelt en zorgt dat iedereen naar elkaar luistert.
- De voorzitter mag na 10 minuten de bevindingen kort presenteren aan de klas.

Ideeën:

1. Minder kosten voor boodschappen door de voedselbank en gratis ontbijt op school.
2. Verlengde schooldag met huiswerkbegeleiding, sportactiviteiten en culturele uitjes (musea, concert, theater) voor kinderen die opgroeien in armoede.
3. Stichting Jarige Job geeft cadeaus aan kinderen die hun verjaardag niet kunnen vieren.
4. Een plek in de klas/op school waar je spullen mag brengen die je zelf niet meer gebruikt of past, maar die nog wel mooi zijn.
5. Een coach op middelbare scholen en mbo's die jongeren leert omgaan met geld.
6. Omgaan met geld, schulden en armoede vaker bespreekbaar maken op scholen.
7. Rijke mensen, gemeenten en/of bedrijven die geld geven aan mensen die leven onder de armoedegrens.
8. Een app die alle vaste lasten voor volwassenen onder elkaar zet en vergelijkt met het inkomen.
9. Eigen idee...

CREATIEVE VERWERKING

6. Vriendschap

Nodig:

- Leesfragment hoofdstuk 2 Vergaderen op de wc
- Papier, klei of ander knutselmateriaal
- Verf en kwasten
- Stickers, veertjes, bloemen, glitters, glitterstenen, knopen – of gebruik gevonden voorwerpen zoals stenen, blaadjes, takken

Instructie

Vriendschap in het boek

Lees het leesfragment voor: hoofdstuk 2 Vergaderen op de wc.

Vraag aan de leerlingen:

- Hoe weet je dat Adam en Maysa vrienden zijn?
- Wat vindt Adam belangrijk in een vriendschap denk je? Vind je dat zelf ook belangrijk?
- Wanneer twijfelt Adam aan zijn vriendschap met Maysa? Hoe komt dat? Ben je zelf ook weleens onzeker over een vriendschap?
- Wie in het verhaal zijn nog meer belangrijk voor Adam?

Wat betekent vriendschap voor jou?

Praat nu met de leerlingen verder over wat vriendschap voor hen betekent:

- Wanneer is iemand een vriend voor jou?
- Wat vind je het fijnste om te doen met je vriend(in)?
- Wat vertel je aan vrienden? Wat niet?
- Heb je wel eens ruzie gemaakt met een vriend? Hoe voelde dat? Hoe hebben jullie dat goed gemaakt?
- Wanneer vertrouw je een vriend? Wat doe je als je vertrouwen beschadigd is? Hoe kan iemand dat vertrouwen herstellen?

CREATIEVE VERWERKING

Schrijf de volgende vraag op het bord met de antwoorden ernaast en laat de leerlingen een waarde kiezen:

Het belangrijkste aan een vriend(in) vind ik...

1. dezelfde humor/veel lachen samen
2. elkaar vertrouwen
3. eerlijk zijn tegen elkaar
4. elkaar veel zien
5. dichtbij elkaar wonen
6. veel dezelfde hobby's
7. veel plezier maken samen
8. elkaar helpen
9. anders...

Waar voel je je thuis?

Wat maakt dat je je thuis voelt in jouw huis? Ben je wel eens bij een van je vrienden/vriendinnen thuis geweest? Is er een verschil tussen hoe jullie wonen en hoe je vriend(in) woont? Wat is er hetzelfde?

Cadeau maken voor je vriend(in)

Maysa geeft Adam een visje om zich beter voor te bereiden op zijn musicalrol als zeemeerman. Wat zou jij cadeau willen geven aan je vriend(in)? Kun je dit ook maken of tekenen? Je mag van alle knutselstukken gebruikmaken om iets moois voor je vriend(in) te maken.

Tip: gebruik net als illustrator Tineke Meirink gevonden voorwerpen. Maak een foto van door de leerlingen zelf gevonden voorwerpen, zoals een steen, een blaadje of een potloodje, op een witte achtergrond. Print de foto in zwart-wit en gebruik de print als basis voor de tekeningen.

